

Jankowscy ziemi nowogrodzkiej Część druga

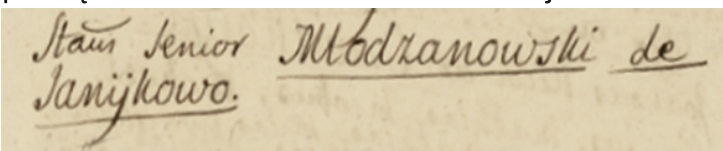
W części pierwszej przedstawiłem to, co znalazłem na tamta Jankowskich w ogóle i rodu herbu Ładacz/Łada.

Tą część, chciałbym poświęcić w większości dwóm pozostałym rodzinom.

Jankowscy herbu Dąbrowa. W roku 1631, Piotr i Paweł Jankowscy, szczegółowo opisali swoje powiązania i potwierdzili herb. Jest to niezwykle ciekawa część Jankowskich, na przykładzie której można zobaczyć, jak tworzyły się nazwiska i nazwy miejscowości. Jak wspomniałem w części pierwszej, Kielcze powstały prawdopodobnie od Kielcza, który był dziedzicem Jankowa. Skoro od niego powstała nazwa Kielcze, on musiał być pierwszym właścicielem. Jak było w przypadku Młodzianowa?

Myślę, że początkowo Jankowo było jedno a obszar jaki zajmowało, stosunkowo duży. Jak duży trudno powiedzieć. Wystarczy tylko wspomnieć, że wnukowie Trojanusa, Marcin, Adam i Piotr posiadali co najmniej 40 łanów, czyli 968 hektarów. Hipolit, podstarosta brański, syn Jana, dziedzic na Jankowie, Łomży i Łomżycy, poza dobrami w wymienionych wsiach, posiadał dobra w centrum Łomży. Wiadomo, że był to dom, sad i plac w "Nowym Mieście Łomży".

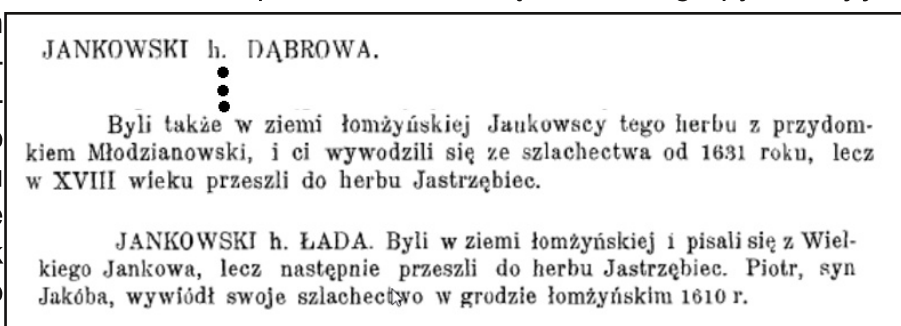
Na obszarze tym, mogły być 3-4 posiadłości początkowo niewielkich rodzin. Raczej nie należeli do jednej rodziny. Początkowo pisali się z imienia i nazwy miejscowości – np. z Jankowa/Janikowa/Janijkowa. Czasami z imienia i przydomka oraz miejscowości. Tak było

w przypadku Jankowskich herbu Dąbrowszczyk/Dąbrowa. Można znaleźć taki oto zapis z roku 1468 - "Stanisław senior Młodzianowski z Janijkowa". Początkowo pisali się tylko jako Młodzianowscy z Janikowa. Tak było na przełomie XIV i XV wieku. Późniejsze zapisy, to imię oraz nazwisko Młodzianowski Jankowski z Janikowa. Najpewniej przydomek Młodzianowski przeszedł w nazwę miejscowości Jankowo Młodzianowo a sam przydomek zanikł.

Zawołania, przydomki (dictum), funkcjonowały w Jankowie od najdawniejszych czasów i przetrwały do dnia dzisiejszego. Niektóre przetrwały w prawie niezmienionej formie inne zmieniały się i prawdopodobnie wynikało to z "niedoskonałości zapisu i wymowy". Inne zanikały a w ich miejsce pojawiały się nowe. Najstarszy, odnaleziony i funkcjonujący do dziś przydomek, to Kłóńczyk. Inne bardziej znane zawołania - Bunyczko, Gącik, Łocik, Lok, Łowczy, Szczygieł, Budziłowski, Barziczka, Czubek, przetrwały wieki a XIX wieczni heraldycy jednym wpisem skasowali ich przywiązanie do rodziny, tradycji, herbu.

Ciekawe są zapisy u heraldyka Uruskiego. Jak widać na zdjęciu, opisując Jankowskich Jastrzębców, stwierdza, że w XV wieku wywędrowali na wschód. Kilka akapitów wcześniej, stwierdza, że Jankowscy herbu Dąbrowa w XVIII wieku przeszli do Jastrzębców. Do grupy, której już nie było. To samo w herbarzach spotkało Jankowskich herbu Łada. W przypadku tej rodziny, należałoby uznać, że popełniono zwykłe oszustwo. Piotr w roku 1610 rzeczywiście wywiódł swoje szlachectwo. Nie było jednak mowy o Jastrzębcach. Oto co mówią dokumenty:

"...Nob. Piotr Jankowski syn Nob. Jakuba, dziedzic na Jankowie Wielkim, mieszkaniec tejże ziemi łomżyńskiej itd., stawiał szlachciców itd., którzy zeznali solidarnie pod słowem honoru i sumieniem, iż Piotr został spółdzony [w małżeństwie zawartym] zgodnie z obrządkiem Kościoła Rzymskiego, i prowadził życie podobnie jak inni szlachcice, i używa herbu po ojcu Ładacz (podkowa, krzyż, strzała i widlice), po matce zaś Lubicz (podkowa i dwa krzyże), podobnie jak używali ich jego przodkowie...."

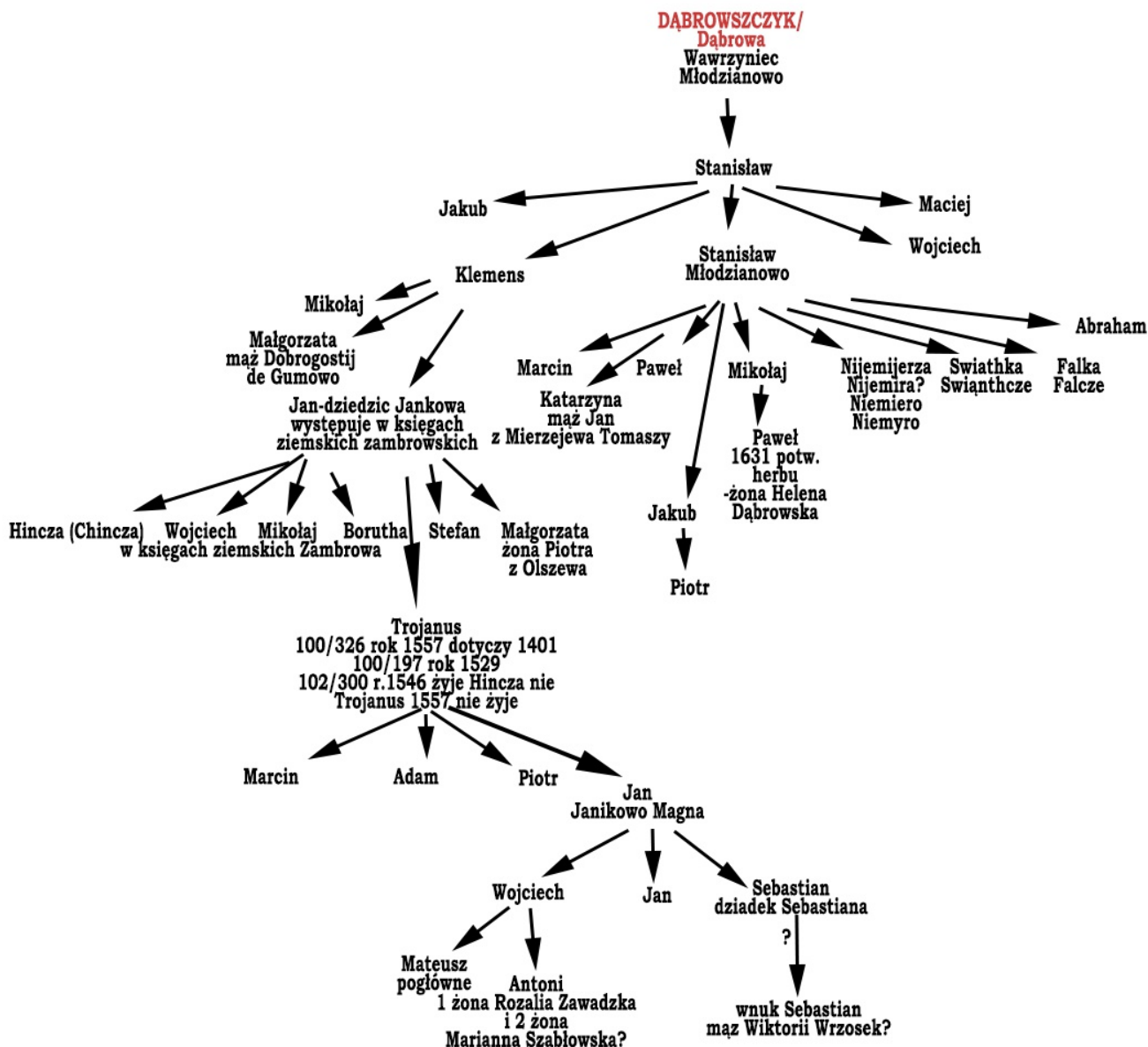

Diagram powstał w oparciu o informacje z ksiąg ziemskich i grodzkich łomżyńskich oraz sądowych ostrołęckich i łomżyńskich

Założyłem, że heraldycy XIX wieczni prawidłowo wyprowadzili niepełne powiązania rodzinne, zmieniając tylko (nie wiadomo dlaczego) herb, to powiązania są takie jak na przedstawionym wyżej schemacie.

Najstarszym znanym przedstawicielem tej linii był Wawrzyniec, który urodził się prawdopodobnie pod koniec XIV wieku. Jego syn Stanisław, miał co najmniej pięciu synów.

Jakub, Klemens, Stanisław, Wojciech, Maciej. Na szczególną uwagę zasługują trzej synowie, ponieważ udało się znaleźć więcej informacji na temat ich potomków. Klemens - miał trójkę dzieci. Jan, Mikołaj i Małgorzata, która wyszła za Dobrogosta z Gumowa.

Stanisław - miał synów:

- Jakub - jego syn Piotr opisuje powiązania rodzinne i potwierdza herb.
- Mikołaj - jego syn Paweł razem z synem Jakuba potwierdzają herb. Żoną Piotra była Helena Dąbrowska.
- pozostali to - Marcin, Paweł, Niemyro, Świąthcze, Falcze, Abraham i Katarzyna, która wyszła za Jana z Mierzejewa Tomaszy.

Powiązania Jankowskich herbu Dąbrowa, przedstawione na schemacie nie są pełne,

Jeden z trzech herbów
Dąbrowa wg Długosza

Herb Rogala wg Długosza

Po prawej, rysunek herbu Dąbrowa wg Potockiego z herbarza Stephana Kosseckiego. Wg opisu herb został "nabyty" w roku 1096. Herbowi to między innymi: Karniewscy, Dąbroscy, Laskowscy z Lasków, Młodzianowscy.

"W polu błękitnym, podkowa biała, na niej krzyż złoty, i przy ocylach z obu stron takie dway w helmie skrzydło rozpostarte sępie, które strzała wpoprzek przesywa".

ze względu na brak części materiałów. Niektóre powiązania, te ze znakiem zapytania, mogą budzić wątpliwości, ze względu na niedoskonałości zapisu i czasami kłopoty z interpretacją tłumaczeń. Jestem jednak dobrej myśli, bo wiem, że jeszcze wiele materiałów nie zostało odkrytych i przeszukanych.

Trzecia rodzina z Jankowa to Jankowscy herbu Rogala. Niestety nie udało się odnaleźć wyvodu, jak to miało miejsce w dwóch poprzednich rodzinach, ale herb wymieniany był kilkakrotnie przy przedstawicielach tej rodziny. Wydaje się, że ta rodzina powoli przenosiła się na dobra w Łomży, Łomżycy a może także i ziemi zambrowskiej. Do tej rodziny należy wspomniany powyżej Hipolit, podstarosta brański (rok 1546).

Rodzina ta na przełomie XV i XVI wieku dziedziczyła nie tylko na Jankowie, ale także jednocześnie w Łomży i Łomżycy. Jan, syn Sławkonisa był w posiadaniu dużej ilości gruntów w Łomżycy i przy Nowym Rynku w Łomży. Oto jak wszedł w jego posiadanie.

"Zygmunt August, z Bożej łaski król Polski itd. Wiadomym czynimy itd. [iż] wyłożono nam w imieniu sukcesorów N. Jana Jankowskiego, iż najmiłościwszy zm. Zygmunt król Polski, ojciec nasz najukochańszy, zabrał im na swój użytek, bez zapłaty wyznaczonej im sumy, trzy łany z wójtostwa czyli sołtystwa, które poprzednicy nasi mieli i posiadali we wsi naszej Łomżyca w powiecie łomżyńskim. Te trzy łany daliśmy i darowaliśmy z łaski i przychylności naszej wikariuszom kościoła łomżyńskiego.

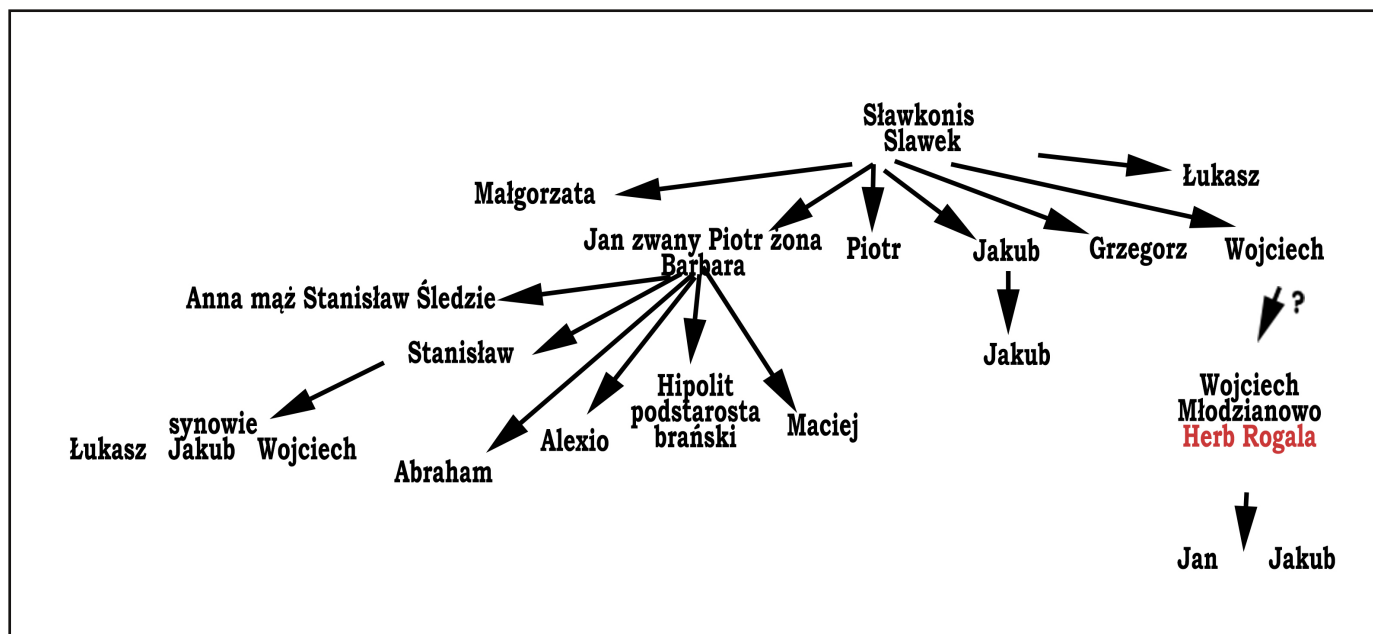
Pewni nasi doradcy poprosili nas tedy w interesie G. Hipolita Janikowskiego, naszego podstarosty brańskiego, prawowitego sukcesora N. Jana Janikowskiego, abyśmy raczyli mu i jego prawowitym sukcesorom dać i darować, w miejsce owej należnej z tytułu zabrania łanów sumy, 2 łany z ogrodem do nich przyległym."

i dalej

"2 łany z ogrodem leżące tamże we wsi naszej Łomżyca w powiecie łomżyńskim między wspomnianymi trzema zabranymi łanami, które teraz dzierżą wikariusze kościoła łomżyńskiego, a granicami naszego poddanego zwanego Kowalewskim"

Drugi z synów, Stanisław a właściwie jego synowie Łukasz, Jakub i Wojciech przejęli majątek w Łomży. Była to rekompensata za "dwór z sadem naprzeciwko kościoła, sprzedany przez zmarłego Jana starszego, księcia" Janowi, synowi Sławkonisa. Książę Jan "w roku 1478 w Łomży, w środę w oktawie Bożego Narodzenia (...) darował temu Janowi, proszącemu o zamianę, tytułem zadośćuczynienia i zamiany, temu Janowi z Łomżycy i jego prawowitym sukcesorom, dom w Nowym Mieście w Łomży na rogu rynku naprzeciwko kaplicy Św. Ducha, schodząc do Nowego Młyna, za całą część tego placu, ogródka i sadu, należącą do tego Jana z Łomżycy i jego [siostry] rodzonej Małgorzaty".

Nie ustaliłem jeszcze, który to narożnik rynku w Łomży. Może jakiś historyk, archeolog pomoże? Na zakończenie warto poruszyć temat pochodzenia nazw herbów. Część nie budzi wątpliwości, jeżeli pochodzi od przedmiotów czy zwierząt. Nad niektórymi, można by się głębiej zastanowić. Skąd np. pochodzi herb Łada. Szukając informacji na temat pewnej legendy, może potwierdze-

nia prawdy, dotyczącej mieszkańców Jankowa, przeglądałem Roczniki Jana Długosza. Zaskoczyły mnie nazwy nadawane bogom przez naszych przodków. Okazuje się, że Łada, to słowiańska nazwa Marsa. Oto fragment opisu.

"Jowisza zaś nazywali w swym języku Jessą, wierząc, że od niego jako najwyższego z bogów przypadły im wszystkie dobra doczesne. Marsa nazywali Ładą. Wyobraźnia poetów uczyniła go wodzem i bogiem wojny. Modlili się do niego o zwycięstwo nad wrogami. Wenerę nazywali Dździleylą i mieli ją za boginię małżeństwa. Plutona nazywali Niją, uważając go za boga podziemi i stróża i opiekuna dusz, gdy ciała opuszczają".

Opisy są wyjątkowo szczegółowe i dotyczą nie tylko czasów zamierzchłych, ale także współczesnych Długoszowi. Wniosek z tego płynie taki, że w XV wieku nie byliśmy tak schrystianizowani, jak się wielu wydaje.

HIPOTEZY

1. Jankowo Stare było pierwszą osadą. Z chwilą przyjscia nowych osadników, zakładano kolejne od imienia pierwszego dziedzica. Takim osadnikiem mógł być Kiełcz, założyciel Jankowa Kiełcze. - " Mikołaj, dziedzic z Janikowa, trzecią częśćkę swoje wsi dziedzicznej, zwanej w języku mówionym Janikowo, położona w pobliżu Nowogrodu, szlachetnemu Janowi, dziedzicowi z Padniewa, za 25 kop groszy praskich sprzedał wieczyście i na zawsze". Może synami tego Jana byli Kiełcz i Daczbogius. Można również domniemywać, że wspomniany Jan mógł być przodkiem Wawrzyńca, protoplasty Dąbrowszczyków. Oni jako nowi/młodzi, założyli Jankowo Modzianowo.
2. Potomkowie Sławkonisa h. Rogala rozszerzają swoje posiadłości o Łomżę i Łomżycę i z biegiem czasu osiedlają się w innych miejscowościach ziemi łomżyńskiej.
3. Jankowscy spod herbu Dąbrowa stopniowo przejmują Jankowo i wówczas znikają Kiełcze i Dominikowo, pozostaje tylko Skarbowo i Młodzianowo.
4. Współcześnie, oba Jankowa zamieszkują potomkowie Kiełcza i Wawrzyńca.

Wojciech Jankowski